

FEUILLETON

PRACTIJK EN PRINCIPES.

(BRIEVEN VAN B. R. BAKKER.)

VII

Aan mijn jongste collega.

Amice.

Ik kan mij begrijpen, dat je van de berekeningen in mijn vorige brief bent geschrokken. Laat mij nog eens herhalen, dat mijn cijfers zeer ruw geschat zijn, met name is dit het geval met de post huishoudgeld; maar met de heele opzet heb ik *dit* willen zeggen: er moet al heel wat worden verdiend, voor er sprake is van een twoseater. Dan komt er bovendien de cardinale vraag aan de orde, hoe jij, eventueel hoe jullie samen, je leven in wilt richten. Of je geweldig hangt aan materieele luxe en daarvoor je vast wilt ketenen aan de operatiestoel, werkend in een tempo, dat de gang der moderne industrie benadert, of dat je met minder geld genoegen wilt nemen en je geluk op andere wijze tracht te bouwen.

Je schrijft, dat de post voor pensioen of levensverzekering toch ook wel erg hoog is. Mij dunkt, als ik om mij heen zie, hoe veel jonge collega's leven, dat dan honderd gulden per week voor de oude dag of voor de kameraad, die zij achterlaten bij overlijden, niet te hoog is geschat. Als je eerst je vrouw went aan een leven op een vrij weelderige voet, heb je niet het recht, als je er uit mocht knijpen, haar met nagenoeg geen inkomen achter te laten. Maar laten wij voorop blijven stellen, dat de groote vraag is en blijft: „Hoe bouwen wij samen een blijvend stuk levensgeluk op?”

Jouw geaardheid ken ik vrij goed. Je bent niet aangelegd voor continu ingespannen werken. Je moet de dingen op je gemak kunnen doen.

Trouwens niet alleen voor jou, maar zeker voor negentig

procent van de menschen is jagen en jakkeren onvereinigbaar met arbeidsvreugde. Goed, als dan je tempo kalm moet zijn en er dus per tijdseenheid niet overmatig veel wordt geproduceerd, klemt des te sterker de noodzakelijkheid om geen tijd nutteloos verloren te doen gaan. Laat er dan minder geld binnen moeten komen; wát er binnenkomt, moet komen uit jouw arbeidstijd.

Waarschijnlijk ken je, zij het dan van de buitenkant, het streven, dat in moderne fabrieken heerscht, het tayloriseeren. Hierover is een zeer interessant boekje geschreven door Dr. Jac. van Ginneken S.J.: „Zielkunde en het Taylorsysteem.” dat ik je aanraad te lezen, ook al kun je niet alle ethische en kerkelijke beschouwingen van den auteur deelen. De zin van het tayloriseeren met alle nadeelen, geeft hij uitstekend weer. Het tayloriseeren komt tenslotte neer op vermindering van alle energieverlies, dus op het opvoeren tot het hoogst mogelijk rendement van de arbeid. Hiervoor zoekt Taylor hulp in drie midelen:

1e. Arbeidsverdeeling tot in het uiterste.

2e. Voor alle arbeidsonderdeelen de meest geschikte werktuigen.

3e. Voor alle arbeid de meest geschikte man.

Arbeidsverdeeling kennen wij natuurlijk nagenoeg niet, tenzij wij dan bedoelen de verdeeling tusschen tandarts, technicus en officegirl. Dan valt zij vrijwel samen met wat ook onder 3e. zou kunnen vallen. Ik heb je al eens gezegd, dat mijns inziens deze beide hulpkrachten in iedere praktijk behooren te zijn. Als je je op de hoogte stelt van de moderne arbeidsmethoden, in de tandheelkunde voor prothetiek, maar ook voor de conserveerende tandheelkunde, (bij deze laatste denk ik meer in het bijzonder aan de zoogenaamde indirecte methodes), dan zal je duidelijk worden, dat een geschikte arbeidsverdeeling te vinden moet zijn, waarop technicus en tandarts elkaar in de hand werken en de tijd, die de patiënt in de stoel moet doorbrengen, in somma dus de eigenlijke arbeidstijd van de tandarts, aanmerkelijk wordt bekort.

Voor wat heusch aan de patiënt moet gebeuren, kan hij zich dan den tijd gunnen en hoeft niet moe te worden, vóór dit, naar rationeele dagverdeeling, op zijn plaats mag worden geacht. Over deze vermoeidheid straks verder. Over de meest geschikte werktuigen en vooral over de plaats, waarop die moeten worden geborgen, praten wij ook nog weer bij de verdere uitwerking onzer bouwplannen.

Omtrent moe worden kun je zelf gemakkelijk het een en ander te weten komen en er je voordeel mee doen, als je van de straks genoemde auteur nog een boekje laat komen, getiteld: „Arbeid vermoeit.” Bij je zwervend leven van thans komt er, althans voorloopig, niets van. Laat mij daarom aan bedoeld boekje een paar dingen ontleenen.

Van Ginneken definieert vermoeidheid als een onvermogen om door te werken tengevolge van arbeid, die voorafging. Vermoeidheid, zegt hij, is altijd een combinatie van geestes- en lichaamsfactoren. De eerste zijn afhankelijk van de geestelijke inspanningsintensiteit en b.v. van het aantal dingen, die men tegelijkertijd bewust moet waarnemen. Dan van het kwaliteitsverschil dezer dingen, van de duur der inspanning, van de gelijkmatigheid der inspanning, en van sensorische invloeden, die met de eigenlijke arbeid geen verband hoeven te houden.

Onwillekeurig ga ik (hoe kan het ook anders) een beetje schoolmeesteren. Stoor je er niet aan en bekijk deze verschillende punten eens.

De inspanningsintensiteit is bij den jongsten practicus natuurlijk het grootst, omdat de routine tot het vaststellen van hoe het werk moet gebeuren, hem nog ontbreekt. Tijdens het eigenlijke werk behoeft de breedte van het aandachtsveld niet groot te zijn, noch het kwaliteitsverschil. Waar wel op moet worden gelet is, dat de sensorische invloed van buiten niet storend werkt. Hieronder reken ik alle onnoodige lawaai, alle onnoodige lichtreflexen en dergelijke. Wetenschappelijk staat vast, dat deze zaken energie opslorpen, dus moet zij worden vermeden en moet onze kamer rustig zijn. Ik geloof stellig, dat de moeheid van den tandarts voor het overgrootste deel geestelijke moeheid is. Niettemin speelt natuurlijk lichamelijke vermoeidheid haar rol.

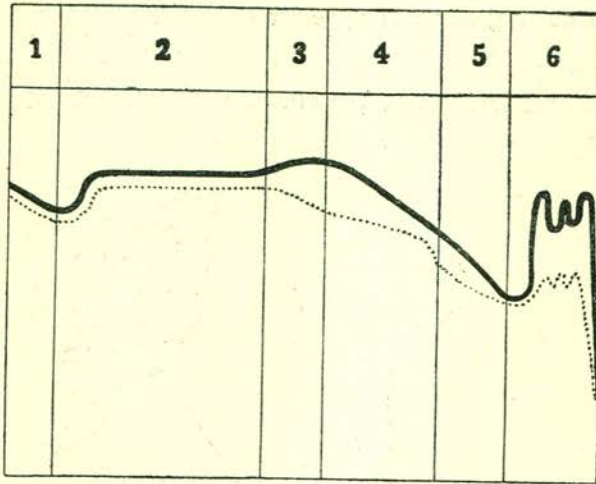
De physiologen onderscheiden de vermoeidheid van het geheele lichaam en van bepaalde lichaamsdeelen. Om nu van deze brief niet heelemaal een schriftelijk college te maken, laat ik die totale lichaamsvermoeidheid maar schieten, maar wijs met te meer nadruk er op, dat de vermoeidheid van bepaalde lichaamsdeelen bij den tandarts al heel licht ontstaan. De elektrische boormachine heeft het ons veel gemakkelijker gemaakt vergeleken bij den tijd, toen het rechterbeen de oude scharensleep in beweging moest houden en dus het linker vrijwel uitsluitend diende tot ondersteuning van het heele lichaam. Dit steunen van het lichaam veroorzaakte een statische vermoeid-

heid, die erger is dan de dynamische, die b.v. door loopen en dergelijke zou kunnen ontstaan. Dit brengt ons meteen op een belangrijk punt. Hoewel ikzelf hiertegen zondig, predik ik het zitten bij het werk aan den stoel. Mij is dit te laat gezegd om er nog van te kunnen profiteeren. Een oude primaat moet je geen nieuwe kunstjes leeren. Maar jij bent nog jong en kunt je leven beteren. Vaak is deze zitterij ook afgestuit op het gebrek aan een werkelijk geschikte kruk. Ik geloof dat dit vraagstuk, n.l. het construeeren van een zitplaats, die voldoende meeg geeft bij vooroverbuigen en dergelijke, voldoende stevig is en nooit in de weg staat, is opgelost door Dr. Balters uit Bonn. Een plaatje van dit nuttige toestel sluit ik hierbij in. De beschrijving vind je in een prospectus, die je zelf makkelijk bij den fabrikant kunt aanvragen. (P. J. BREHM, Ackerstraat 4.)
Bonn.

Om nu van het een op het ander te komen. Je herinnert je, dat vermoeidheid, de lichamelijke, waarover wij het nu hebben,

ontstaat, objectief gesproken, zoowel door de verzwakking door de optering van de werkende organen als door de opeenhooping van bepaalde vergiften. Verder weet je, dat korte rustpoozen deze vermoeidheid kunnen doen verdwijnen, vooral doordat genoemde vergiften worden weggespoeld. Omtrent het geheele verloop nu zijn zeer merkwaardige proeven bekend en deze keer is het dus niet mijn schuld, maar die van Pater van Ginneken en die van andere vakmensen, dat je een grafiek te verwerken krijgt.

In het figuurtje is op de horizontale as de tijd uitgezet. Deze is in verschillende perioden verdeeld. Op de verticale as is zoowel de snelheid als de accuratesse, waarmee wordt gewerkt uitgezet. Je zult opmerken, dat direct bij het begin zoowel snelheid als nauwkeurigheid zakken. Dit is de z.g. aanpassingsmoeheid. Dan komt gedurende een veel langere periode het meest gunstige stadium. Hierna zakt de snelheid, maar vooral de accuratesse. Door uiterste wilsinspanning is het nu bijna altijd mogelijk de snelheid weer op te voeren, met de nauwkeurigheid gaat dit minder goed. Bovendien is het tempo, zooals de lijn doet zien, hortend en stootend. Deze periode staat in de fabrieken als gevaarlijk bekend. Nu gebeuren de ongelukken. Wees ervan verzekerd, dat dit bij ons niet anders is. Tegen het eind van een vrij drukke en vermoeiende ochtend heb je de meeste kans op fracturen zoowel van kiezen als van

naalden. Er zijn collega's genoeg, die meenen, dat zij de heele dag ongestraft door kunnen spurten. Ik twijfel er sterk aan, of deze pogingen inderdaad hun gezondheid ten goede komen. Vast staat, dat de goed geroutineerde minder aanvangsmoeheid kent, maar dat na ongeveer even veel werk als de normale kracht ook zijn inzinkingsperiode begint. Zou het nu niet verstandiger zijn, om vóór periode 4 te ver is voortgeschreden het werk te onderbreken, een flinke rustpauze te nemen, dan opnieuw een halve dag te werken en zodoende gedurende voldoende werktijd zoowel snelheid als accuratesse op voldoende peil te houden, in plaats van geen tijd te hebben voor koffiedrinken, door te jakkeren, gedurende meer dan een halve mid-dag slecht werk te maken en van moeheid en overspannenheid meer dan ongenietbaar in de huiselijke kring terug te keeren? Zeker is het economischer op den langen duur.

Dezelfde redeneering geldt ook na veel weken werken voor de te nemen lange rustpoozen, d.w.z. de vacanties. Wie geen vakantie neemt doet dom. Met vakantie presteert hij meer, dan wanneer hij alle dagen doorwerkt. Dit is ook de reden, waarom ik in mijn vorige brieven je een vrij groot aantal vrije dagen aanraade en ook volhield, dat de Zaterdagmiddag en de Zondag vrij moeten zijn van alle beroepswerk.

Je bemerkt, amice, dat ook van deze kant bezien, ik met je rijkdom, je arbeidskracht, zeer systematisch wensch om te springen. Dáárom tracht ik de doelmatigheid van de werk-kamer met al wat erbij hoort, met overleg door te voeren; dáárom liet ik je zien hoeveel er wel noodig is, voor je financiëel onbezorgd kunt zijn. Na dit intermezzo hoop ik dan de volgende keer verder met je te bouwen.

Als altijd,

t.t.

BAKKER.